

očeta v sobo. Mož se je opotekel in zakričal od groze. Leonardo mu je z živo pozornostjo pazil na sleherni gib. Kmalu je videl, kako se mu prepast izprevrača v občudovanje. »Slika je dobra,« je pripomnil, »njen učinek je natančno tak, kakršnega sem zamislil.«

Te pripovedi Merežkovskega se spomnim, kadarkoli čitam Horatijev uvod v poetiko. Po njegovem je glavno načelo v poeziji to, da predstavljaj pesnitev kot rezultat istorodnih sestavin vsebinsko in oblikovno enoto. *Ζῶον ἐν ἔλειν* poudarja podobno Aristoteles, ko zahteva, da bodi fabula v drami in epu celotna in dovršena, da imej začetek, sredino in konec; prav tako Platon, ko pravi, da bodi *λόγος* živ organizem z lastnim telesom, ki mu ne manjkaj ne glave ne nog, s trupom in z udi, ki se skladajo med seboj in s celoto. Za osvetlitev svojega postulata pa gre Horatius na pódodo k slikarstvu, uporabljajoč s tem metodo, ki mutatis mutandis tudi moderni poetiki ni tuja: v skladu z Aristotelovim stavkom, da je pesnik posnemavec kakor slikar ali kak drug likovni umetnik, ponazarja namreč nastanek pesnitve ob nastajanju slike, in sicer na negativen način prav drastično s tem, da nas povede k slikarju, ko baš prenaša na platno čudnolik ženski nestvor, čigar sestavine in celotni prikaz so prava poroga gornjemu umetnostnemu zakónu. Taka, meni poet, slovstvena 'umetnina' ne sme biti: učinkovala bi podobno kot nakazni izrodek slikarjeve fantazije: izzvala bi zasmeh. Po vsaki ceni zasmeh? Ali je groteskna spaka res tak atentat na načela umetnosti? Nujno ne! Pomislimo le na Leonarda, pa vprašajmo, kakšen učinek je obraznik s sliko nameraval, in ali je bila njegova tvornost dovolj močna, da je dosegel namen. Če je hotel, da vzbūdi prepast, in je gledavec od groze otrdel, je bilo delo umetnina, če pa je namesto v strah praščil v smeh, je bil ustvaritelj šušmár. Horatius je to kajpak tudi vedel: zato njegov slikar ni slikar, temveč barvomaz, ki umetniškega ustvarjanja sploh zmožen ni. Njegov produkt mu je po takem res pravo sračje gnezdo, čigar sestavinam manjka le zbog popolne umetnostne nerazsodnosti nujna vzročna zveza in enotnost. Primerjava organsko neenotne pesnitve s tako sliko je seveda upravičena. Namišljen ugovor, da je treba pustiti poetu in slikarju v njenem snovanju neomejeno svobodo, Horatius zavrača, češ, svobodo pač, neomejene pa ne. Po pravici: zakaj, če bi bila pesniku res dovoljena neobzdana samovoljnost, bi bila vsaka teorija pesništva odveč, torej tudi — njegova. Drzna koncepcija je lepa stvar, toda ob protinaravnem udari pesniška svoboda na neprestopen zid. S tremi primeri, ki jih pesnik le-tu navaja, ne kaže na nikak konkreten slučaj; namen mu je zgolj ponazoritev pojma nemožnosti oziroma protinaravnosti.

Naslednji stih vsebujejo nekoliko primerov, iz katerih je razvidno, kako utegnejo biti v pesnitvah grehi proti umetnostni skladnosti. Epos se odlikuje s strogim slogom, z lagodno tekočim ritmom in etičnim patosom. Zategadelj ne sodijo vanj nikake 'descriptiones' ali 'purpurei panni', kakor Horatius pomenljivo imenuje ekfrastične vložke.

R. JAKOPIČ: DELO

Le-ti se boljše prilagajo produktom dekadentne lirske epike, kakršen je, recimo, alexandrinski epyllion s svojim genre-skim slikanjem, ali pastirski idili. Kot tvorbe estetskih kapric modnih poetov, ki se s snovjo zgolj igračkajo, hoteč pokazati na njej svojo umetnost, v epu čitavca samo motijo. Tudi tehnični raffinement, s kakršnim so njihovi verzi navadno načičkani, se ne sklada s patetičnim slogom vélikega epa. Formalno osladnost takih literarnih bonbonov označuje Horatius v 17. stihu, ki se postavlja z izredno gladkim ritmom in štirikratno asonanco: *et properantis aquae per amoenos ambitus agros.* Isto skuša po svoje izraziti slovenski prevod, ki ima tudi nekaj asonanci in aliteraciji podobnega, razen tegá pa še namenoma 'complosionem syllabarum'. Primeri, s katerimi pesnik te 'šaraste krpe' osvetljuje (log. Dianin oltar, potok, Rhenus, mavrica), so očitvidno namigi na sodobno literaturo. Za plastično ponazoritev dejstva, da take protislogovne zmesi ni vedno kriv le premalo razvit okus, temveč pogosto tudi pomanjkanje discipline in ničemurnost avtorja, ki bi rad po vsaki ceni, dasiprav na nepravem mestu in na škodo enotnosti, pokazal svojo virtuoznost v oblikovanju snovi, v pojasnilo temu, pravim, uporablja Horatius zopet vzgled iz slikarstva, češ, tak pesnik dela nalik mazaču, ki ne umeje drugega spodobno prikazovati nego cipreso, pa vsiljuje ta svoj paradni rekvizit, kjerkoli ga sme in ne sme, četudi v prizoru, predstavljajočem, kako se ladja potaplja na sredi morjá, ne da bi se vprašal, ali ima drevo le-tu eksistenčno pravico ali ne. V nekoliko nižjo sfero posega primera